

viatges

Laos,

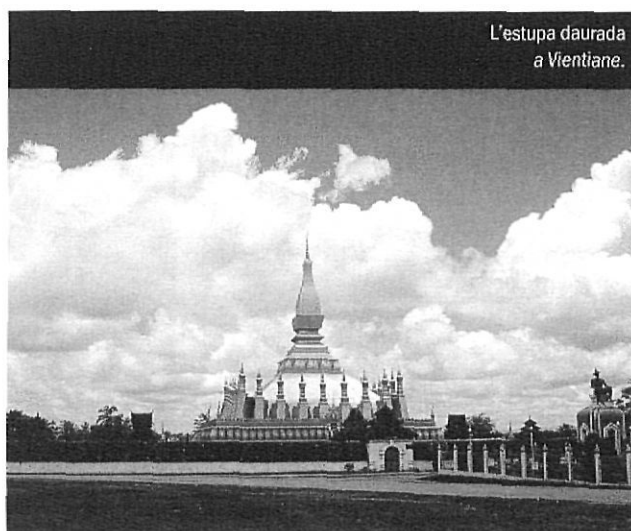
Perquè viure és combatre la peresa
de cada instant i restablir la fonda
dimensió de tota cosa dita,
podem amb cada gest guanyar nous àmbits
i amb cada mot acréixer l'esperança.

Primer llibre de Bloombury
Miquel Martí i Pol,

Manuel Esteban Allò no era un somni. Vaig sentir-me posseït pel petit diable del tròpic. Un diablet que m'acompanyaria al llarg de tot un mes i que m'obriria un sisè sentit per compenetrar-me amb aquelles terres i aquella gent. Des de la primera nit a Laos, sentiria la vida com m'entrava pels sentits atrofiats d'occidental. Ajagut en una hamaca al mig de la selva tot contemplant els estels forasters musicats pels brams del Mae Khong, la vida em faria l'amor tendrament, amb inexperiència, però amb la mateixa força i vitalitat que un amor adúlter darrere d'un amagatall que ens fa fonedissos. I com un nen petit, vaig pensar que allò seria per sempre, i que aquest sempre seria l'eternitat. Com un infant massa ingenu, vaig creure que aquesta eternitat de paradís no es perdria mai...

És d'aquesta manera que entenc el viatge, parangó de la vida. Una lluita constant amb la peresa per guanyar nous àmbits d'esperança. És d'aquesta manera que m'agrada viure, viatjant per sentir l'estimació que la mateixa vida deixa anar, però que sovint, massa sovint, a Occident no acaba d'arribar...

I és així com, d'una manera accidental, vaig arribar, el vint-i-set de juliol del 98, a Laos. Dic d'una manera accidental perquè no estava dins l'ideari de la ruta d'aquell estiu. Bàsicament, la manca de diners em va encaminar, a ulls clucs, cap a la frontera laosiana, a la riba del Mae Khong. Vaig haver de lluitar contra la mandra per entrar en aquest país gens turístic, on només quatre atrevits desaprensius gosen endinsar-se. Suposo que va ser això el que em va fer viure una experiència única... M'he de creure que va ser la sorpresa constant davant la vida i el viatge que em

L'estupa daurada
a Vientiane.

van fer estimar aquest país d'una manera gairebé immesurable, encara ara.

De fet, avui, lluny en el temps i en l'espai, només tinc un munt de sensacions que em diuen que el viatge ha continuat, que tal vegada encara no ha acabat. És el periple interior que em dóna la consciència que aquesta experiència només es viu una vegada. És... —com ho diria?— una mena d'enamorament, com el primer que tenim quan som joves i innocents: dolç, amable, sensible, majestuós, descobridor... però que alhora anihila i ensopieix en desaparèixer, creant una barrera invisible entre l'abans i el després; que deixa, però, un bon regust, un dolç record que acompanya al llarg de l'existència.

I així, els records se'm fan presents cada vespre que miro les fotografies i rellegeixo el quadern de viatge, únics companys del periple a Orient, mentre cremo una espelma que vivifica la memòria a mesura que la flama creix.

Aquest Orient màgic es desprèn del fum de la candela i pinzella, a les parets de casa, tot d'imatges que cobren vida. Laos, aquest país que em té el cor amarat d'aromes d'encens, que em té el cor eixordat de melodies budistes, que em té el cor captivat pels paisatges verges que encara s'hi poden admirar. Ara, envoltat de tots els records i les ensenyances que el monjo del monestir em va transmetre, m'adono que el temps no existeix quan evoco tots aquests records transformant-los en fantasmes vius davant meu. A l'horitzó llunyà, un silenci lent i apagat em balanceja a les ones d'un sol agonitzant darrere les palmeres laosianes. La primera estrella de la nit brilla vergonyosa enmig d'aquest oceà de records...

Laos, el país on els sentits es barregen per practicar una orgia que acull l'estranger en l'estretor més pròxima, on tothom és igual i no hi ha diferències racials. I aquesta orgia fa que els sentits que tenim més atrofiats s'alterin per esborrar la vista i fer reviure la infància més silenciosa del món.

«La terra d'un milió d'elefants i l'ombrel·la blanca» és la descripció tradicional per la qual es coneix aquest regne del sud-est asiàtic. Descripció, però, que deu la seva benaurança a la

Cova dels cent mil budes
(centre de Laos).

El Mae Kong Nam (el riu de la Mare Terra)
al centre nord de Laos.

història i a la tradició, perquè actualment no hi queda ni un elefant. I d'ombrel·les... tampoc.

Els països veïns l'anomenen l'«Ai Lao», el país dels germans laosians. I és que els habitants de Laos viuen en un estat de veritable tranquil·litat espiritual que mai cap país occidental aconseguirà. Tot és alegria. Un país on la natura és la propietària de la vida de les criatures, indefenses davant d'una gran pluja monsonica, indefenses davant la picada sentenciosa d'una serp, indefenses enmig d'una riuada que se'ls ha emportat la cabana... Tant se val, «Bo penyang», cap problema. Tot té solució. Aquesta és la primera expressió que s'aprèn en creuar la frontera. I sempre va acompanyada d'un gran somriure esperançador per la fermesa vital laosiana i de mitja rialla fotetis per la inseguretats i feblesa occidentals en veure que cap telèfon, encara inexistent al país, ens pot posar en contacte amb el corredor d'assegurances que es cuidarà de nosaltres en cas d'accident.

La calor és aclaparadora. Després d'un bon mes per aquestes terres del sud-est asiàtic, encara no em sé avenir del seu clima insolent. El sol, esquerdant tot tipus de vida, llança el seu foc a cor què vols damunt el paisatge típicament tropical, ple de palmeres i boscos d'un verd fosc, amb taques brunes i bellugadisses que travessen el territori en enretirar-se les aigües que han inundat, durant la nit, els poblats indígenes. Però el paisatge sorprèn quan es presenta endiumenjat, majestuós, dominant. És talment un quadre de Gauguin, acabat d'envernissar.

Pel mig d'aquest verd tropical, atapeït, s'hi esquitxen alguns edificis de color blanc, amb les teulades abatudes, negres, cansades del clima. Són els temples budistes. Són els llocs de reunió, on la societat laosiana s'ajunta per parlar dels problemes diaris, per cooperar, per parlar de la vida, per parlar de Buda. La finalitat d'aquests llocs és donar sentit a la vida, tot i que aquesta gent no ho entén, això de «donar sentit». Senzillament, viuen. Viuen al camp d'arròs, viuen a la selva, viuen al temple, viuen al voltant del foc que els agermana cada nit. La vida social del

temple és semblant a la dels nostres bars, a la dels nostres parcs. Allí, però, la gent es reuneix per compartir la vida, per prendre una sauna de vapors herbacis, per estimar-se. Sí, tot i la calor que fa, tenen el costum de prendre una sauna setmanal, durant tota una tarda. El cos és el temple més important que tenen i l'han de cuidar. Després d'un bon partit de pilota asiàtica (1), la sauna de fusta, a l'aire lliure, queda plena de gom a gom. Mentre uns entredreixen les cames i relaxen els músculs, els altres s'esperen tranquil·lament asseguts al voltant del te que algú omple constantment de la mateixa aigua que serveix per fer els vapors de la sauna. Mentrestant, algú altre atia el foc de la caldera perquè no baixi la temperatura dins les quatre parets de fusta que emparen la petita sauna. Una altra funció important del temple és l'educació. Les escoles se centralitzen en els llocs dedicats als déus. Dos cops a la vida, els joves budistes tenen l'obligació de ser monjos, durant un any. Molts d'ells s'hi queden durant tota la seva joventut. Saben que és de l'única manera que poden rebre l'educació. Les escoles primàries de la capital són massa cares. Les del temple són gratuïtes. Com a les escoles rurals de Catalunya, els nois de diferents edats s'apilonen al cim d'una taula per fer els deures que el monjo programa per a cada un d'ells.

Vientiane és la capital, assentada a la vora del Mae Khong Nam, el Riu de la Mare Terra. Degut a la influència francesa, aquesta ciutat no es diferencia gaire de les ciutats occidentals. Tot i així, molts carrers i avingudes encara no estan asfaltats. De fet, només ho està l'avinguda principal, la que porta fins el That Luang, la stupa (2) daurada, monument nacional que apareix dibuixat als bitllets moneda i als segells oficials. El camí que envolta la stupa és una al·legoria de la fe. Les escales la circumden a mesura que s'eleva. Al primer pis s'hi troben quatre portes que serveixen per a la pregària. Mentre es volta el primer pis, s'hi poden veure elements de la doctrina budista. El segon pis és envoltat de 120 pètals de lotus i trenta petites stupes que simbolitzen les per-

feccions de Buda. Aquestes estructures havien contingut, abans que els bandits xinesos hi robessin aprofitant l'abandonament que va patir aquest monument al llarg del segle XIX, stüpes d'or encara més petites i fulles de lotus també del mateix mineral. Unes portes arcades condueixen cap al tercer pis, on s'erigeix la torre final del monument, que recorda la primera stupa budista de l'Índia, la de Sanchi. El That Luang representa el creixement d'una flor de lotus des que és una llavor dins del llac fins que esdevé flor i surt pel cim de les aigües, metàfora budista del creixement intel·lectual de l'home, des de la ignorància fins a la il·luminació pel camí d'aquesta teosofia, pel camí del Nirvana.

La nit cau desesperada, ràpida al tròpic, silenciosa. Contemplo per primer cop, encisat, la posta de sol a l'horitzó del riu, amb Tailàndia a l'altra riba. El sol, enjogassat amb els núvols i bressolant-se amb les palmeres, cau ràpid al final del dia. Ara, aquesta bola rogenca i gegantina pinzella el paisatge de brases que lluiten contra els ocres del riu, mentre la claror pren un aire misteriós i màgic a la vegada i transforma l'entorn en un munt d'ombres fantasmagòriques. Des del vermell més intens al blau més apagat, la llum del paisatge queda maquillada per aquest calidoscopi cromàtic. Només el riu, embravit, com una comparsa, es fa sentir enmig de les melodies eixordades del crepuscle. Prop meu, un nen mig despul·lat carreteja una ampolla de plàstic convertida en cotxe; a l'horitzó, un llamp anuncia novament una tempesta que obligarà les famílies a aixoplugar-se per explicar-se històries d'antics dracs i princeses transformades en aus fantàstiques tot esperant que el príncep les vingui a rescatar; al voltant meu, salutacions entre els coneguts els fan apropar-se i contemplar aquesta davallada de l'astre que ens té a tots en el recolliment més pregon.

Tot i que sóc a la capital del país, el gall em fa de despertador. Aprofito per fer la motxilla i dirigir-me cap a l'estació d'autobusos per encaminar-me cap al nord, a la segona capital del país, Luang Prabang. Demanar a la

gent l'hora de sortida és rebre tanta informació diferent com persones preguntades. Decideixo prendre-m'ho en calma. M'assec tranquil·lament, observant i essent observat. Ells ja m'han sentit, ja saben on vaig. Algú m'avisarà. Vet aquí, però, que al cap de tres quarts d'hora d'espera es presenta un Toyota Pick Up, una petita furgoneta amb capacitat per a nou persones. Ja ve carregada de qui sap on, però m'hi fan lloc. A mi i a les meves motxilles, tan grosses com jo. La capacitat que tenen els asiàtics per cabre en la mínima expressió d'espai és astoradora, increïble. Dins el remolc hi viatgem sis laosians, dos australians, dos francesos i jo. Dins la cabina hi ha fet cabre tres laosians. I a la teulada, sis anglesos enmig de paquets i motxilles.

El conductor té pressa per arribar, i això provoca més d'un mareig que es tradueix en vomitades. Quan els laosians ens veuen en aquest estat, primer somriuen, diuen alguna cosa entre ells i, finalment, riuen amb la boca oberta d'orella a orella. La carretera que connecta les dues capitals està asfaltada, però plena de revolts i tan estreta com una comarcal del Pirineu. A mig trajecte cau la pluja monsonica, que, com una cortina, vela tot el paisatge de les muntanyes més altes del país. El fred es fa sentir i m'he d'abrigar.

Al cap de deu hores arribem a Luang Prabang. La ciutat està protegida per la UNESCO des del 1995. A més de ser una ciutat molt rica en arquitectura i pintura, també ho és per la gran varietat d'ètnies que hi conviuen: els hmong, els miens i els thais són les cultures que més sobresurten en aquesta zona, i sovint es veuen pel carrer, venent artesanía pròpia o bé passejant.

Al bell mig de la ciutat s'hi troba un pujolet al cim del qual hi ha una stupa, el Phu Si, que domina tota la ciutat. A dalt, al costat del monument, s'hi troba una relíquia de Buda: la seva petjada. La vista des d'aquest monticle descobreix la part més amagada de la ciutat, el sector de l'aeroport, per on s'escola el Nam Khan, un riu que desemboca al Mae Khong.

Enmig de tants monuments, trio,

Exemple d'iconografia budista laosiana.

Gasolinera laosiana.

El drac, el vigilant del temple.

Preparant l'arrosser.
Centre de Laos.

com a primera visita, el més antic i pintoresc: les coves de Pak Ou, on s'alberguen les estàtues de cent mil budes. Després de regatejar una barca i buscar occidentals despistats per compartir-la, naveguem amunt pel Nam Ou. Al cap d'una hora i mitja la barca s'atura al peu d'un penya-segat. Hem de pujar les escales per veure el «museu natural». La veritat és que és més impactant a la fotografia de la guia que porto amb mi. Tots els budes són d'estils diferents, i també de diverses mides. El que més abunda, però, és l'estil de Luang Prabang, que es reconeix perquè els budes estan esculpits en posició vertical. Aquestes coves deuen la seva existència al fet que els budistes sempre han preferit els amagatalls naturals per venerar el seu déu. Així, com a qualsevol país amb un fort rerefons budista, sempre s'hi troben coves, a vegades en llocs del tot insospitats, on es poden admirar les bel·leses artístiques de les escultures orientals.

Tanmateix, necessito més aventura. Tot plegat és molt «passat per aigua».

Decideixo comprar un bitllet per recórrer el Mae Khong fins a la frontera birmana. Si tinc sort, aconseguiré entrar al país veí, tot i que és molt difícil. Comprar el bitllet és fàcil. El més complicat és saber quan marxem. Ningú ho sap, però hi ha una màxima universal que aquí també funciona: «Quan estigui ple». Dit i fet: després d'esperar tres hores, després d'haver emplenat la barca de matalassos, de sacs d'arròs, d'ànecs i motxilles i maletes, naveguem contra corrent cap al nord-oest. Dissortadament, però, hem emplenat massa la barca i no ha aguantat el pes de tants passatgers. Del motor surt fum, i tots ajudem amb galledes a apagar-lo. Però ara ens hem passat amb l'aigua, hem de treure-la de la coberta. Sóc l'únic occidental; per tant, el meu pes deu ser com dos o tres dels seus. Em fan fora. Em signen amb la mà que m'espera a la riba. Em llanço a l'aigua i nedo fins a la riba, lluitant contra la força de l'aigua, amb les meves pertinences. Al cap de cinc minuts veig com el riu engoleix la barca que ens havia de portar fins als confins del país, al costat de Birmà-

nia, al sud de la Xina. Ningú no es preocupa, tothom es diu «Bo penyang». Em miren i em somriuen. Quedo tranquil. Sé que alguna cosa bona passarà, si més no d'aquí a tres o quatre dies.

I és així quan som rescatats pels habitants d'un poblat de la selva. Ens fan seguir-los i m'aixopluguen dins d'una cabana de bambú, on em preparen el jaç fet de fullaraca a la terrassa, al costat de les saques d'arròs, amb l'únic luxe de la tela mosquitera.

M'hi sento tan a gust que prefereixo no continuar el viatge. Tot i que al cap de dos dies passa una altra embarcació, els demano de quedar-me allà a canvi d'ajudar-los a plantar l'arròs. Ho accepten.

La vida aquí és dura, però dòcil. A les cinc del matí, en sortir el sol, esmorzem arròs sec, macerat a sol i a serena durant tres dies. És bo, i alimenta. De fet, és l'únic que hi ha en aquesta pensió d'agroturisme improvisada. Anem al camp d'arròs, ara estancat d'aigua monsonica. Però n'és l'època. Em costa, al principi, acostumar-me al fang i a no veure'm els peus. Penso constantment en les serps. Però em deixo anar. M'allibero i em subjugo al destí. És una nova, i única, experiència. Aquí la vida es viu de manera cíclica, la mort és una continuació de la vida, no existeixen els inicis ni els finals... Ens quedem al camp fins que el sol està en el seu zenit, quan fa més calor, i llavors tornem cap a la cabana, on les dones, les velles que ja no van al camp, han preparat el menjar per a tota la família. El dinar és arròs bullit de fa cinc minuts. Fem la migdiada després d'una cigarreta. Quan el sol comença a baixar tornem al camp, i ens hi quedem durant el temps suficient per veure caure el sol a l'horitzó. Quan la llum ho difumina tot, deixem la feina i retornem a les nostres cabanes. Ara ens toca a nosaltres, de preparar el sopar. Però és molt fàcil: arròs. Aquesta vegada, però, amb una mica de carn i moltes espècies picants. Cal retenir l'aigua al cos que demà tornarem a perdre.

Les vesprades són màgiques, anti-gues, de les que ja no en queden. La manca d'electricitat a tot el país, tret

de les dues capitals, fa que la resta del territori visqui mig endormiscat en el temps, bressolat per la mateixa parsimònia que marca el camí del sol, gronxat pel bellugueig murri de les espelmes que hem d'encendre els vespres per sopar i fer-la petar. És l'hora en què tots ens reunim per estar junts i explicar-nos vells contes, velles faules, antigues narracions que agermanen tot el poblat. I és que, a part del menjar i del fumar, probablement aquesta sigui una de les característiques que igualen totes les cultures: explicar-nos contes a la vora del foc abans d'anar a dormir. És el moment de transmissió oral de la cultura.

Les narracions atrauen tant la nostra atenció que ens oblidem del cansament, i ens mantenen en vetlla llargues estones. Una de les històries que el més vell explica avui ens parla d'uns déus que habiten les muntanyes. Són uns déus temibles, perquè s'enfaden molt abans d'una tempesta. I és així. El brogit dels déus és tan sever que ningú surt del poblat, i si són als camps d'arròs, en tornen a l'instant. I és que el vent que bufà pel mig de les roques és tan fort com la tramuntana de l'Empordà. És el preludi d'una gran tempesta tropical. Mai no s'han atrevit a visitar els déus: fóra una profanació. No saben, però, que és del tot «científic» que un forat a les roques amb l'esclatxa justa pugui fer d'instrument de vent i comprendre tots els habitants. Però prefereixo deixar-los dormir en el dolç son de la imaginació, el repòs moix de les antigues creences encara molt vives. Algun dia, malauradament, ja els arribarà el progrés que els desvetllarà d'aquesta antiqor i els menarà al despertar agressiu de les coses comprovables, que manleva la cultura popular.

Vet aquí, però, que tothom em mira. Ara em toca a mi. És el meu torn. Ja fa dies que escolto històries. Recordo una lectura d'un viatger dels anys 80 a l'illa de Sumatra. El copio. Faig el mateix. Vull veure quina és la seva reacció. Em trec la cartera i els ensenyo la targeta de crèdit —que, de fet, no serveix per a res a Laos— i els n'explico el funcionament: «Veieu?, a Occident ho posem dins d'una

màquina que hi ha al carrer i al cap d'uns moments escup diners». El cap del poblat s'enfada molt, i em diu que allò no pot donar diners. Em diu que els prenc per estúpids, apaga el foc i ens diu «non» (3) a tots.

Els tinc tots indignats. No és estrany. Molts poblats encara no coneixen el paper moneda, i ja ve just que coneguin el plàstic. L'economia funciona a través de l'intercanvi de béns.

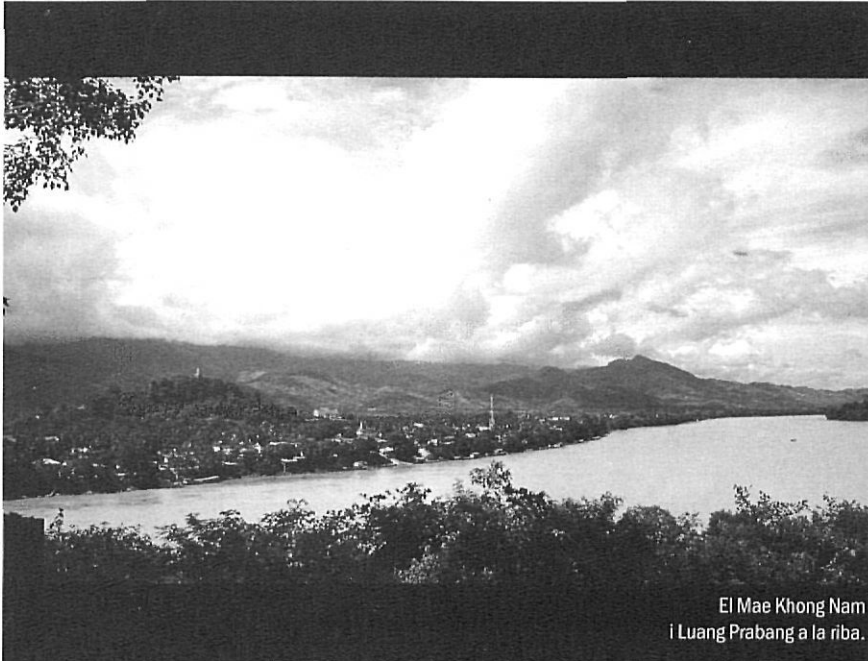
Al cap de quatre dies marxo del poblat. Tothom em diu adéu des de la riba.

Després de set dies més de vicissituds, riu amunt, riu avall, carretera amunt, carretera avall, de fer dit per pujar en motos que no poden transportar tot el meu pes, de caminar per camins terrosos sota un sol aclaparador, de conèixer laosians, europeus, americans, australians, de dormir en llocs que mai no hauria imaginat, d'aixoplugar-me sota els arbres selvàtics per emparar-me de les pluges tropicals... arribo a la frontera xinesa, al poblat de Muang Sing, cansat i amb molta gana.

M'esdevé, aquí, una de les millors nits a Laos: la de la lluna plena d'agost. És el moment important, que marca el pas del temps. És el moment en què els monsons es fan més forts i inunden els camps. És l'època de la fertilitat. I ho celebren donant les gràcies als déus. La nit de lluna plena és una festa contínua, com la de cap d'any, o com la nit de Sant Joan. Les llums bellugadisses que fugen per les esclatxes dels petits temples de bambú de les planúries de Muang Sing van acompanyades dels sons repetitius i alegres dels gongs sagrats. Crits de joia i de celebració deixen la nit il·luminada curulla de festa major. M'aproximo a un temple, i em conviden a seure amb ells. Al mig del terra que ens fa de taula, un munt de carmanyoles d'arròs, aigua i *uisqui* Lao —l'autòcton, fet a base d'arròs i aiguardent— acompanyen els comensals, que avui s'han posat els millors vestits. Havent sopat, es porta a terme la dansa de la fertilitat a l'exterior del temple, una dansa al voltant d'un foc de camp que ballen

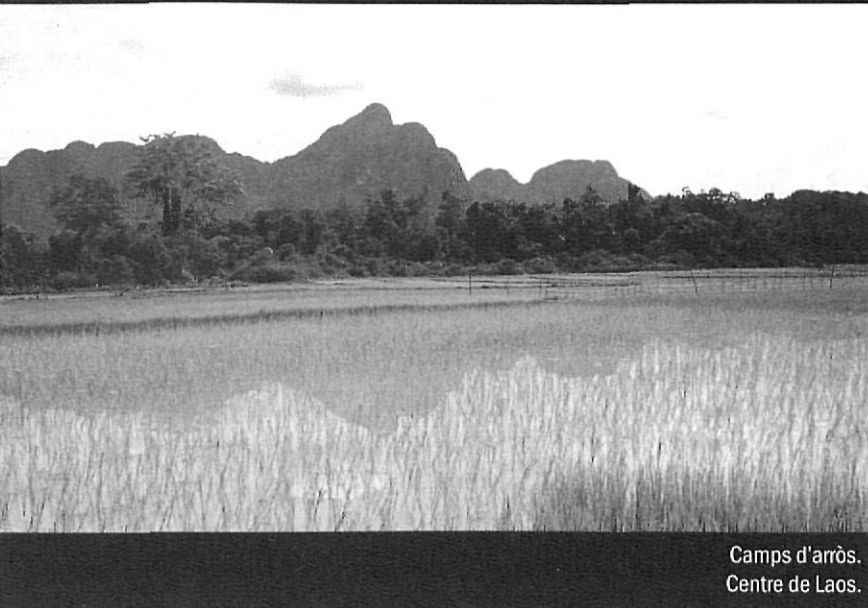
Exemple d'iconografia budista laosiana.

El Mae Khong Nam
i Luang Prabang a la riba.

Un bon esmorzar tot esperant la barca.
Frontera lao-birmana

Camps d'arròs.
Centre de Laos.

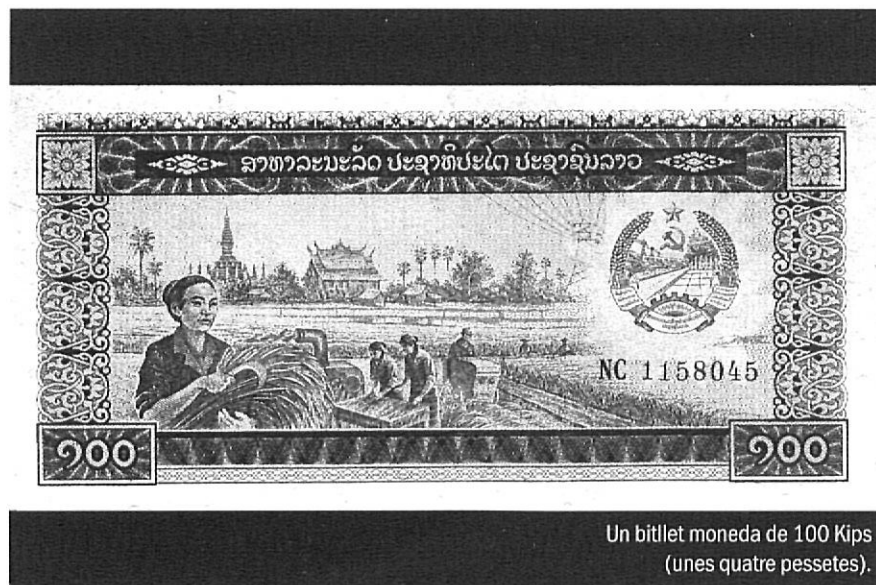
tant homes com dones, vells i criatures. Tothom celebra que la pluja està a punt d'arribar. Tothom festeja, cridant i picant de peus, els àpats assegurats que tindran per a un altre any, per a una altra època de sequera. Mentrestant, la lluna, gelosa per no haver estat convidada, orgullosa en ser honorada, s'emmiralla en els camps d'arròs convertint-los en un bol de llet. Així de tendra és la seva llum, aquesta nit d'agost. I tot el paisatge resta immòbil davant els cants i crits d'alegria, encuriósit per tot allò que només passa un cop l'any.

Dos dies després de la celebració, conec en Vee, un jove de la tribu dels akha. No pot parlar; només alguns sons xampurrejats que no valen per fer-se entendre surten de la seva boca. Li manca la mà dreta. Sempre porta el monyó amagat amb la mànega de la jaqueta, però no és suficient perquè no m'adoni de la seva mancança. Ens fem amics. Cada dia sopem junts, en un petit hostel que hi ha al poble. Me'l miro fixament. La seva mirada és trista, esfereïdora, esmaperduda en la plenitud de la taula que buidem en el silenci de les nostres parles. Una parla inexistent per a en Vee, una parla muda per a mi. La mirada d'uns ulls minúsculs sempre humits, ensopits, acompanyada de gemecs esgarrifosos quan vol que li atansi un plat allunyat, no gosa fixar-se en els ulls de l'occidental que ha tingut la sort de traslladar-se a l'altre costat de món.

Un vespre em dona un tros de paper escrit en laosiana que no entenc. Me'l faig traduir. És la invitació al seu poblat. La traductora m'hi fa quatre gargots. És el plànol que hauré de tenir al nas per arribar-hi. L'endemà mateix llogo una bicicleta negra, com les de la Xina, i me n'hi vaig. Gairebé dues hores pedalant amb el plànol a una mà. El poblat akha queda enfonsat en una vall. Des de la carretera s'albira una circumferència de bambú que abraça les cabanes sense cap planificació urbanística. Baixo el pendent deixant-me portar per la mateixa inèrcia de la bicicleta.

Entro al poblat per l'única porta que hi ha. Als dos laterals de l'entrada, dues divinitats fàl·liques em donen la benvin-

guda mentre protegeixen el poblat. Les dones, avisades de la meua visita, em vénen a rebre. Em condueixen fins al fons, per un camí tortuós que recorda qualsevol carrer major de poblet empordanès. Els homes m'esperen amb la foguera ja encesa. En Vee em besa les mans, en gratitud per haver acceptat la invitació. El cap de la tribu s'acosta cap a mi. Parla una mica l'anglès, i coneix els nostres costums: em dona la mà. Em fa seure al seu costat, a la zona presidencial d'aquella taula improvisada, al voltant del foc. M'explica que als anys setanta, durant la revolució comunista, els rojos van saquejar tot el poblat i el van arrasar. La família d'en Vee, el matrimoni i tres criatures, es van salvar i es van amagar. Però la dissort va delatar el seu amagatall i els comunistes els van enxampar. Se'ls van emportar presoners fins a Luang Nam Tha, la capital de la província, a cinc hores de camió per camins d'alta muntanya. Allí, van violar i matar la mare i les germanes d'en Vee, en presència del seu pare i d'ell mateix. Els dos mascles de la família els van aprofitar per als treballs que els usurpadors no volien fer: les feines del camp i la construcció de noves vies de comunicació. Però una vegada més, el mal fat va voler que el pare d'en Vee caigués malalt, i el van matar de seguida. No es podien permetre el luxe de curar un ésser de raça inferior, d'una cultura ingrata, molesta per a la globalització d'ideari polític que es volia portar a terme. Quina paradoxa! Com si aquesta gent entengués dels vaivens tempestuosos dels governs... En Vee s'havia quedat sol i marcat per a tota la vida. Però la salut de ferro del meu amic va fer que continués endavant, treballant als camps d'arròs. Quan el comunisme es va assentar al país, van arribar temps més tranquils. Ja no es produïen atacs ni morts violentes, i la monotonia i el costum van tornar a imperar a la terra dels germans laosians. A final dels vuitanta, el país va gaudir d'una mica més de llibertat i, consegüentment, d'una «tolerància inventada» que va deixar tranquil·la la consciència dels dirigents laosians en rebre el «perdó» de la comunitat internacional. El govern, doncs, va deixar que les tribus tornessin al seu lloc d'origen, d'on els havien foragitat. Els akha,

Un bitllet moneda de 100 Kips
(unes quatre pessetes).

una de les tribus que va patir un fort desmantellament cultural, i val a dir genètic, van poder tornar a les seves terres.

Amb aquella benaurança, van refer el poblat i van poder expressar obertament la seva cultura. Una cultura, de fet, que no havien abandonat mai durant l'exili. En Vee va tornar al poblat, i aleshores, ja massa gran per ser educat en un temple i amb massa experiència a la seva espatlla, va conformar-se a continuar treballant als camps d'arròs.

Malauradament, sempre plou sobre mullat, i el destí encara tenia una altra mala jugada preparada per a en Vee. Una tarda, tot recol·lectant l'arròs, una mina li va esclatar a la mà. En Vee no sabia que la terra havia engendrat aquella arma, i hi treballava tranquil·lament. Aquell ventre que els akha sempre havien tingut sagrat vomitava la seva ràbia contra els camperols. Els akha no entenien quin sacrilegi havien comès perquè els déus de la Terra estiguessin tan enfurismats.

Allò va ser la fi dels seus dies. En Vee havia perdut tota la dignitat humana. Ja no podria treballar mai més. Aquella pèrdua l'havia submergit en un estat de permanent tristesa, fins a gairebé perdre també la parla. Dissortadament, a Laos, com a la resta de la península d'Indoxina, les discapacitats corporals que subjuguen l'home al no-treball també el condemnen perpètuament a ser una vergonya social.

El trenta-u d'agost el vol cap a Viena surt de l'aeroport de Bangkok puntualment. La negror de darrere la finestra m'absorbeix i una llàntia de foc s'encén davant meu. Revisc les imatges viscudes al llarg de tot un mes a l'antic regne laosià, a mesura que el fum dens de la candela gastada em desperta del somni i m'adono que sóc novament a casa, entre aquestes quatre parets de blanc esquerdat de records que m'he emportat dels viatges a Orient.

Tot i que la candela d'aquesta nit ha cremat ràpida, el diable del tròpic se'm presenta sovint per vessar tinta als papers virtuals de blanc virginal que m'ofereix el processador de text. El diable del tròpic, amb els apunts del viatge i les fotos, em desperta la sensualitat que només les nits orientals plenes d'encens i de llibertat poden oferir al viatger en solitari i amb motxilla.

Manel Esteban Pagès

- (1) Joc asiàtic que forma part de les olimpíades asiàtiques. Es juga amb una pilota de bambú, buida de dintre, entre dos equips de sis jugadors cadascun. Tret de les mans, tot el cos pot tocar la pilota. Aquesta ha de passar, sense tocar a terra, d'un equip a l'altre, i hi ha penalització si el jugador d'un mateix equip la toca de seguida.
- (2) Monument essencial del budisme. És una construcció campaniforme, normalment escalonada en set parts a mesura que s'estreny. Representa la flor de lotus, símbol de la saviesa. És un edifici massís, reliquiari o commemoratiu que guarda relíquies de Buda, de la Llei —els Upanishad— o de personatges venerats.
- (3) 'Dormir'.